

Ugler

"Tenk deg at du kan fly! Du sitter oppe i et tre og skal til å kaste deg på vingene. Du glir mellom eikestammer, greiner og busker, uten å treffe noen av dem – og det er midt på natta! Lydløst styrer du mot en svak rasling på skogbunnen, godt hjulpet av et fantastisk nattesyn og en evne til å vite retning og avstand til ditt mål ved hjelp av lydene som ørene dine fanger opp. Så strekker du føttene framover, sprer ut tærne og krummer skarpe klør rundt en hårete liten skapning! Da er du ei ugle, og du har nettopp fanget nattens første mus!" Dette skriver Roar Solheim som har studert ugler i 40 år.

Vi har 10 hekkende uglearter i Norge. De fleste uglene lever av spissmus og smågnagere, som slukes hele. Uglene har basisk magesaft og fordøyer derfor skjelett dårlig. Skjelett og pels blir gulpet opp. Finner du gulpeboller kan du plukke dem fra hverandre og sortere innholdet. Da kan du finne ut hva ugla har spist.

Hos alle uglene våre er det en streng rollefordeling. Hunnen ruger eggene og varmer ungene. Hannen skaffer mat.

Uglene har vært symbol både på ulykke og visdom. Allerede i Moseloven omtales de som urene dyr som ikke skulle spises. Linné kalte perleugla *funereus*, altså noe som har med begravelse å gjøre. Ugla er ofte avbildet med briller og er visdommens symbol mange steder. Ugla var Athenes hellige fugl. Athene var ikke bare krigsgudinne, men også beskytter av kunst, litteratur og utdanning.

Perleugle - *Aegolius funereus*

Størrelse: 24-26 cm, 100-120 g

Egg: 5-6 egg

Reir: i trehull, fuglekasser eller skjærereir.

Kjennetegn: Stort hode og overrasket uttrykk. Bbrun rygg med hvite, runde flekker. Flekket hvit underside.

Lyd: hannen 8-16 korte støtende fløytetoner *po-po-po-po-po.....* 10-20 ganger per minutt

Levested: barskog fra lavlandet til bjørkebeltet over det meste av landet

Næring: smågnagere og spissmus

10 uglearter hekker i Norge



Perleugle. Foto: Kristian Gording

Vil du helt innpå perleugla må du lære deg kallesignalet. Perleugla er en tillitsfull fugl. Det er mulig å lokke på den ved å etterlikne lyden, eller spille lyd fra en cd spiller.

Vi kan høre den synge i september-oktober, men det er først i januar at vi hører den regelmessig. Sangaktiviteten øker utover til mars, men vi kan høre den helt til sommeren. Det er bare hannen med ledige hull som synger. Så snart hunnen har flyttet inn, slutter hannen og synger ved hullet.

Perleugla finner vi i barskog fra lavlandet opp i bjørkebeltet over det meste av landet, bortsett fra Vestlandet. Den er ca 25 cm og veier 100–160 gram, og er den nest minste ugla i Norge, omtrent så stor som en trost, og med stort hode. Spurveuglen er den minste.

Perleugla hekker i mars-juni og bruker gjerne tidligere hakkespetthull. Den legger 3-7 hvite egg som hunnen ruger i snaut en måned. Ungene blir i reiret til de er 5-6 uker gamle og er flyvedyktige når de

forlater reiret. Mange farer truer de små ungene når de forlater reiret, men dødeligheten det første året er mindre hos perleugler enn andre ugler. Det kan henge sammen med at de er flygedyktige før de forlater reiret. Begge foreldrene forer ungene og passer på dem i enda 5-6 uker.

Perleugla er stort sett monogam, men de er avhengige av smånagerår for å kunne hekke. De fleste hannene er stasjonære mellom hekkingene, men hunnene kan vandre 70–80 mil. Finner hunnen en annen han et sted med mattilgang, så kan de hekke der. Hannen kan også være bigamist med en ny kone i nærheten. Det skjer også at hunnen drar på vift og finner seg en ny. Da kan hun forlater reiret og overlater ungene til hannen. Ungfuglene kan flytte over store avstander, opp til 140 mil. Høyeste alder i Norge er ca 7 år.

Perleuglehannen er mindre enn hunnen og undersøkelser har vist at tidlig på våren er det er rift om de minste hannene. En teori om dette er at hannene konkurrerer om territorier gjennom luftkamper. Da kan det være en fordel å være liten, smidig og rask. Hunnen ruger og da kan det være en fordel å være "stor".

Uglas øyne har stor lysømfintlighet, slik at de kan se om natten. Høy lysømfintlighet går på bekostning av høy oppløsning og evne til å skille detaljer. De store øynene ugla har kompenseres for dette. Store øyne gir plass til flere netthinnceller, jo flere netthinnceller dess mer detaljert bilde. Øynene har liten bevegelighet i hodet, men er rettet forover slik at de har et godt dybdesyn. Den konvekse linsen reduserer synsfeltet, men uglene har utviklet en ekstrem evne til å dreie hodet i horisontalplanet, hele 270 grader.

Perleugla har antakelig den mest avanserte hørselen av alle ugler. Høyre og venstre øreåpning er så asymmetrisk plassert at hele kraniet har fått en skjev form. Dette gir den en effektiv evne til å bestemme avstand og posisjon på byttedyret.

Øreåpningene er store og dekket av bevegelige hudklaffer kledd med stive fjær. Fjærene rundt øynene er stive og virker nesten som en parabolskjerm. De fanger opp lyden og leder den bakover til øret. Ugla har store innerører med mange nerveceller, men de kan registrere lyd i et mindre frekvensområde enn våre ører. Små pattedyr lager høyfrekvent lyd og i dette området hører ugla best. God hørsel hjelper lite om ugla selv lager lyd. Uglene er spesielt tilpasset for å fly stille, både ved plassering av fjær og form på vingene.

Perleugla foretrekker boliger på hogstflater og myrer og unngår gammel skog om de kan. Dette skyldes antakelig at der er det mindre fare for å bli røvet av mår. Måren husker hvor boligen er og kommer gjerne tilbake flere ganger. Derfor er det lurt å flytte boligen etter hekking. Perleugla jakter gjerne i gammel skog.

Hvis du krafser på stammen til et tre der perleugleboligen henger, vil uglehunnen komme til åpningen og titte ut. Ser den måren kan den rekke å redde seg, selv om reiret går tapt.